Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Marea Cameră)

22 octombrie 2013 *

„Neîndeplinirea obligațiilor de către un stat membru — Hotărâre a Curții de constatare a neîndeplinirii obligațiilor — Reglementare națională care prevede o minoritate de blocaj de 20 % pentru adoptarea anumitor decizii de către acționarii Volkswagen AG”

În cauza C-95/12,

având ca obiect o acțiune în constatarea neîndeplinirii obligațiilor formulată în temeiul articolului 260 alineatul (2) TFUE, introdusă la 21 februarie 2012,

Comisia Europeană, reprezentată de E. Montaguti și de G. Braun, în calitate de agenți, cu domiciliul ales în Luxemburg,

reclamantă,

împotriva

Republicii Federale Germania, reprezentată de T. Henze, de J. Schwarze, de J. Möller și de J. Kemper, în calitate de agenți,

pârâtă,

CURTEA (Marea Cameră),

compusă din domnul V. Skouris, președinte, domnul K. Lenaerts, vicepreședinte, doamna R. Silva de Lapuerta și domnii M. Ilešič, L. Bay Larsen, E. Juhász, A. Borg Barthet, C. G. Fernlund și J. L. da Cruz Vilaça, președinți de cameră, domnii A. Rosas, G. Arestis și A. Arabadjiev (raportor), doamna C. Toader și domnii E. Jarašiūnas și C. Vajda, judecători,

avocat general: domnul N. Wahl,

grefier: domnul K. Malacek, administrator,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 12 martie 2013,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 29 mai 2013,

pronunță prezenta

* Limba de procedură: germana.

Hotărâre

1 Prin cererea introductivă, Comisia Europeană solicită Curții:

— constatarea faptului că, prin neadoptarea tuturor măsurilor pe care le impune executarea Hotărârii din 23 octombrie 2007, Comisia/Germania (C-112/05, Rep., p. I-8995), referitoare la incompatibilitatea anumitor dispoziții ale Legii privind transferul către sectorul privat al părților sociale ale societății cu răspundere limitată Volkswagenwerk (Gesetz über die Überführung der Anteilsrechte an der Volkswagenwerk Gesellschaft mit beschränkter Haftung in private Hand) din 21 iulie 1960 (BGBl. 1960 I, nr. 39, p. 585, și BGBl. 1960 III, p. 641-1-1, denumită în continuare „Legea VW”) cu dreptul Uniunii, Republica Federală Germania nu și-a îndeplinit obligațiile care îi revin în temeiul articolului 260 alineatul (1) TFUE;

— obligarea Republicii Federale Germania la plata către Comisie a unei penalități zilnice cu titlu cominatoriu în cuantum de 282 725,10 euro pentru întârzierea în executarea Hotărârii Comisia/Germania, citată anterior, începând cu pronunțarea hotărârii în prezenta cauză până la executarea Hotărârii Comisia/Germania sus-menționată;

— obligarea Republicii Federale Germania la plata către Comisie a unei sume forfetare al cărei cuantum rezultă din înmulțirea unui cuantum zilnic de 31 114,72 euro cu numărul de zile cât durează încălcarea, cuprins între pronunțarea Hotărârii Comisia/Germania, citată anterior, și pronunțarea hotărârii în prezenta cauză sau data la care acest stat membru a încetat încălcarea și

— obligarea Republicii Federale Germania la plata cheltuielilor de judecată.

Istoricul cauzei și Hotărârea Comisia/Germania

2 În momentul adoptării Legii VW, în anul 1960, statul federal german și landul Saxonia Inferioară erau cei doi acționari principali ai Volkswagenwerk GmbH (denumită în continuare „Volkswagen”), la care fiecare deținea 20 % din capitalul social. În temeiul acestei legi, Volkswagen, societate cu răspundere limitată, a devenit societate pe acțiuni.

3 Ulterior, statul federal german a renunțat la participația sa la capitalul acestei societăți, în timp ce landul Saxonia Inferioară menține, în ceea ce o privește, o participație de ordinul a 20 %.

4 Articolul 2 alineatul (1) din Legea VW, în versiunea anterioară pronunțării Hotărârii Comisia/Germania, citată anterior, prevedea că dreptul de vot al unui acționar titular de acțiuni a căror valoare nominală depășește o cincime din capitalul social este limitat la numărul de voturi pe care îl conferă acțiunile cu o valoare nominală egală cu o cincime din capitalul social.

5 Articolul 4 din legea menționată, intitulat „Statutul societății”, în versiunea anterioară pronunțării Hotărârii Comisia/Germania, citată anterior, avea următorul cuprins:

„1. Republica Federală Germania și landul Saxonia Inferioară sunt autorizate să desemneze fiecare câte doi membri în consiliul de supraveghere în măsura în care dețin acțiuni ale societății.

[…]

3. Deciziile adunării generale care, în temeiul Legii privind societățile comerciale pe acțiuni, necesită o majoritate de cel puțin trei sferturi din capitalul social reprezentat în momentul adoptării lor impun o majoritate de peste patru cincimi din capitalul social reprezentat în momentul acestei adoptări.”

6 În Hotărârea Comisia/Germania, citată anterior, la punctul 1 din dispozitiv, Curtea a declarat și a hotărât:

„Prin menținerea în vigoare a articolului 4 alineatul (1) și a articolului 2 alineatul (1) din [Legea VW] [coroborat] cu articolul 4 alineatul (3) din aceeași lege, Republica Federală Germania nu și-a îndeplinit obligațiile care îi revin în temeiul articolului 56 alineatul (1) CE.”

7 În urma acestei hotărâri, Republica Federală Germania a adoptat Legea de modificare a Legii privind transferul către sectorul privat al părților sociale ale societății cu răspundere limitată Volkswagenwerk (Gesetz zur Änderung des Gesetzes über die Überführung der Anteilsrechte an der Volkswagenwerk Gesellschaft mit beschränkter Haftung in private Hand) din 8 decembrie 2008 (denumită în continuare „Legea de modificare a Legii VW”), care a fost promulgată în *Bundesgesetzblatt* la 10 decembrie 2008 (BGBl 2008 I nr. 56, p. 2369) și a intrat în vigoare la 11 decembrie 2008.

8 Această lege a abrogat printre altele articolul 2 și articolul 4 alineatul (1) din Legea VW. În schimb, legea nu a adus modificări articolului 4 alineatul (3) din Legea VW.

Procedura precontencioasă

9 Prin scrisoarea din 24 decembrie 2007, Comisia a solicitat Republicii Federale Germania să îi comunice măsurile pe care le luase sau intenționa să le ia pentru a se conforma Hotărârii Comisia/Germania, citată anterior.

10 Prin scrisoarea din 6 martie 2008, acest stat membru a răspuns că Ministerul Federal al Justiției pregătise un proiect de lege în vederea executării acestei hotărâri și că acest proiect făcea obiectul unor consultări între serviciile vizate.

11 La 5 iunie 2008, Comisia a trimis acestui stat membru o scrisoare de punere în întârziere, solicitându-i să își prezinte observațiile în termen de două luni.

12 În aceeași zi, Republica Federală Germania a transmis Comisiei proiectul de lege, aprobat de Consiliul de Miniștri, destinat executării Hotărârii Comisia/Germania, citată anterior, menționând că procedura legislativă va începe fără întârziere.

13 La 1 decembrie 2008, Comisia a transmis Republicii Federale Germania un aviz motivat în care o invita să ia măsurile necesare pentru executarea acestei hotărâri, în termen de două luni de la primirea avizului.

14 Comisia a constatat deopotrivă că, deși abrogarea articolului 2 alineatul (1) și a articolului 4 alineatul (1) din Legea VW era într-adevăr prevăzută în proiectul de lege destinat executării Hotărârii Comisia/Germania, citat anterior, acest proiect menținea în schimb în vigoare articolul 4 alineatul (3) din legea menționată. Această instituție a adăugat că nu îi fusese furnizată nicio informație privind modificarea părților din statut care să reflecte dispozițiile criticate ale Legii VW.

15 La 10 decembrie 2008 a fost promulgată Legea de modificare a Legii VW, al cărei conținut a rămas, în esență, identic cu cel al proiectului.

16 Prin scrisoarea din 17 decembrie 2008, Republica Federală Germania a transmis Comisiei o propunere constând în sesizarea Curții cu o cerere comună de interpretare a Hotărârii Comisia/Germania, citată anterior, în temeiul articolului 43 din Statutul Curții de Justiție al Uniunii Europene și al articolului 102 din Regulamentul de procedură al acesteia.

17 Întrucât Comisia nu a dat curs acestei propuneri, prin scrisoarea din 29 ianuarie 2009, Republica Federală Germania a răspuns la avizul motivat arătând că, în urma intrării în vigoare a Legii de modificare a Legii VW, considera că a executat în totalitate Hotărârea Comisia/Germania, citată anterior.

18 La 21 februarie 2012, apreciind că Republica Federală Germania a executat doar parțial hotărârea menționată, Comisia a introdus prezenta acțiune.

Cu privire la acțiune

Cu privire la obiecția referitoare la Statutul Volkswagen

Argumentația părților

19 Comisia consideră că executarea integrală a Hotărârii Comisia/Germania, citată anterior, trebuie să presupună o modificare nu numai a Legii VW, ci și a Statutului Volkswagen. Astfel, articolul 25 alineatul 2 din versiunea actuală a acestui statut ar cuprinde încă o clauză privind minoritatea de blocaj redusă, care, în esență, ar fi analogă celei prevăzute la articolul 4 alineatul (3) din Legea VW. În plus, clauza privind plafonarea drepturilor de vot ar fi fost eliminată din statut doar în cursul lunii septembrie 2009, respectiv la nouă luni după abrogarea dispoziției corespunzătoare din Legea VW. Or, la punctul 26 din hotărâre, Curtea s-ar fi pronunțat în sensul că clauzele statutare sus-menționate trebuie considerate, în lumina liberei circulații a capitalurilor, o măsură națională.

20 În această privință, Comisia amintește că, în cazul în care Curtea constată că un stat membru a încălcat oricare dintre obligațiile care îi revin în temeiul tratatelor, potrivit articolului 260 alineatul (1) TFUE, acest stat este obligat „să ia măsurile pe care le impune executarea hotărârii Curții”. Prin urmare, întrucât, prin intermediul landului Saxonia Inferioară, autoritățile publice sunt acționari ai Volkswagen, în această calitate, ar avea nu numai posibilitatea, ci și obligația de a propune modificările solicitate în statutul acestei societăți.

21 Republica Federală Germania consideră că critica întemeiată pe nemodificarea Statutului Volkswagen este inadmisibilă, întrucât acesta din urmă nu ar fi făcut obiectul Hotărârii Comisia/Germania, citată anterior. Astfel, în hotărârea menționată, Curtea ar fi examinat doar anumite dispoziții din Legea VW.

22 În orice caz, întrucât Volkswagen este o societate privată, nu s-ar putea institui în sarcina Republicii Federale Germania răspunderea pentru acțiunile sau pentru inacțiunile acestei societăți, deoarece, în temeiul articolului 119 alineatul (1) punctul 5 din Legea din 6 septembrie 1965 privind societățile pe acțiuni (Aktiengesetz) (BGBl. 1965 I, p. 1089), astfel cum a fost modificată prin Legea privind controlul și transparența în sectorul întreprinderilor (Gesetz zur Kontrolle und Transparenz im Unternehmensbereich) din 27 aprilie 1998 (BGBl. 1998 I, p. 786), numai acționarii unei asemenea societăți pot efectua modificarea statutului acesteia, în cadrul unei adunări generale.

Aprecierea Curții

23 Procedura prevăzută la articolul 260 alineatul (2) TFUE trebuie considerată o procedură judiciară specială de executare a hotărârilor, cu alte cuvinte, o cale de executare (Hotărârea Curții din 12 iulie 2005, Comisia/Franța, C-304/02, Rec., p. I-6263, punctul 92). În consecință, în cadrul acesteia nu pot fi analizate decât neîndepliniri ale obligațiilor care îi revin statului membru în temeiul tratatului pe care Curtea, în virtutea articolului 258 TFUE, le-a considerat fondate (Hotărârea din 10 septembrie 2009, Comisia/Portugalia, C-457/07, Rep., p. I-8091, punctul 47).

24 Or, în Hotărârea Comisia/Germania, citată anterior, Curtea nu a examinat nicidecum aspectul dacă Statutul Volkswagen se afla la originea unei neîndepliniri a obligațiilor care reveneau Republicii Federale Germania în temeiul Tratatului FUE. Astfel, obiectul litigiului care a determinat pronunțarea acestei hotărâri privea exclusiv compatibilitatea anumitor dispoziții ale Legii VW cu tratatul menționat.

25 Spre deosebire de cele susținute de Comisie, la punctul 26 din această hotărâre, Curtea nu a apreciat că Statutul Volkswagen trebuia considerat, în sine, o măsură națională, ci a estimat că, „[p]resupunând că […] Legea VW se limitează să reproducă un acord care ar trebui calificat drept contract de drept privat, trebuie constatat că faptul că acest acord a făcut obiectul unei legi este suficient pentru a-l considera, din perspectiva liberei circulații a capitalurilor, o măsură națională”.

26 Prin urmare, obiecția întemeiată pe nemodificarea Statutului Volkswagen trebuie respinsă ca inadmisibilă.

Cu privire la obiecția întemeiată pe Legea VW

Argumentația părților

27 În opinia Comisiei, din Hotărârea Comisia/Germania, citată anterior reiese că reducerea pragului minorității de blocaj, rezultată din articolul 4 alineatul (3) din Legea VW, constituie o încălcare autonomă a articolului 63 alineatul (1) TFUE. Mai multe elemente din această hotărâre ar confirma concluzia de mai sus, printre care în special:

— împrejurarea, pe de o parte, că Comisia a invocat trei obiecții distincte, dintre care una privea reducerea minorității de blocaj impusă la articolul 4 alineatul (3) din Legea VW și, pe de altă parte, că niciuna dintre obiecțiile pe care le-a invocat nu ar fi fost respinsă de Curte, astfel cum ar atesta punctul 81 din hotărârea menționată;

— obligarea Republicii Federale Germania să suporte în întregime cheltuielile de judecată ar demonstra că Comisia a obținut câștig de cauză în privința tuturor obiecțiilor întemeiate pe o încălcare a articolului 63 alineatul (1) TFUE. Constatarea, cuprinsă la punctul 83 din aceeași hotărâre, potrivit căreia acest stat membru a căzut în pretenții „cu privire la partea esențială a motivelor sale”, în raport cu care a fost obligat la plata cheltuielilor de judecată, s-ar explica mai degrabă prin respingerea acțiunii în măsura în care aceasta a fost întemeiată și pe o încălcare a libertății de stabilire, consacrată la articolul 49 TFUE;

— punctele 48 și 50 din Hotărârea Comisia/Germania, citată anterior, din care ar rezulta că reducerea pragului minorității de blocaj, avută în vedere în mod individual, conferă actorilor publici acționari ai Volkswagen posibilitatea de a exercita o influență substanțială asupra acestei societăți fără a recurge la investițiile impuse de dreptul comun al societăților;

— punctul 51 din această hotărâre, în care, menționând că plafonul drepturilor de vot „completează” cadrul juridic pus în aplicare prin reducerea pragului minorității de blocaj, Curtea ar fi considerat că acest cadru permite, în sine, actorilor publici respectivi să exercite, prin intermediul unei asemenea investiții reduse, o influență substanțială asupra deciziilor societății în discuție și

— utilizarea, la punctul 54 din hotărârea menționată, a termenului „restricții” la plural, precum și a conjuncției „și”, în loc de „coroborat cu”, pentru a lega articolul 2 alineatul (1) de articolul 4 alineatul (3) din Legea VW, împrejurare din care Comisia deduce că cele două dispoziții constituie două restricții independente una de cealaltă.

28 Pe de altă parte, din coroborarea punctelor 40, 41, 51, 52 și 72-81 din Hotărârea Comisia/Germania, citată anterior, ar rezulta că plafonarea drepturilor de vot prevăzută la articolul 2 alineatul (1) din Legea VW, analizată individual, constituie deopotrivă o restricție nejustificată privind libera circulație a capitalurilor. Prin urmare, niciun element din această hotărâre nu ar permite să se concluzioneze că Republica Federală Germania putea să aleagă în mod liber pe care dintre cele două dispoziții trebuia să le abroge în vederea executării hotărârii menționate.

29 În ceea ce privește dispozitivul Hotărârii Comisia/Germania, citată anterior, Comisia consideră că acesta trebuie interpretat în lumina motivării acestei hotărâri, îndeosebi a elementelor prezentate mai sus.

30 Republica Federală Germania consideră că din cuprinsul punctului 1 din dispozitivul hotărârii menționate reiese cu claritate că încălcarea articolului 63 alineatul (1) TFUE, constatată de Curte, rezulta din articolul 2 alineatul (1) din Legea VW „[coroborat]” cu articolul 4 alineatul (3) din această lege. În consecință, neîndeplinirea obligațiilor constatată în aceeași hotărâre ar decurge numai din interacțiunea dintre dispoziția referitoare la plafonarea drepturilor de vot, cu alte cuvinte, articolul 2 alineatul (1) din Legea VW, pe de o parte, și dispoziția referitoare la minoritatea de blocaj redusă, cu alte cuvinte, articolul 4 alineatul (3) din Legea VW, pe de altă parte.

31 Această concluzie ar fi confirmată în special la punctele 30, 43, 51, 54, 56 și 78 din Hotărârea Comisia/Germania, citată anterior.

32 Împrejurarea că Republica Federală Germania a fost obligată la plata cheltuielilor de judecată ar fi irelevantă, din moment ce, astfel cum ar rezulta din cuprinsul punctului 83 din hotărârea menționată, această obligare s-ar întemeia pe constatarea că statul membru respectiv a căzut în pretenții „cu privire la partea esențială” a motivelor sale.

Aprecierea Curții

33 În temeiul articolului 260 alineatul (1) TFUE, în cazul în care Curtea constată că un stat membru a încălcat una dintre obligațiile care îi revin în temeiul tratatelor, acest stat membru este obligat să ia măsurile pe care le impune executarea hotărârii Curții.

34 În urma pronunțării Hotărârii Comisia/Germania, citată anterior, și în termenul stabilit în acest scop în avizul motivat emis de Comisie în cadrul prezentei proceduri, Republica Federală Germania a abrogat articolul 2 alineatul (1) și articolul 4 alineatul (1) din Legea VW. În schimb, aceasta a menținut în vigoare articolul 4 alineatul (3) din legea menționată.

35 În aceste condiții, trebuie să se stabilească dacă, în temeiul articolului 260 alineatul (1) TFUE, statul membru menționat avea deopotrivă obligația de a abroga sau de a modifica această din urmă dispoziție a Legii VW pentru a executa integral Hotărârea Comisia/Germania, citată anterior.

36 O atare situație s-ar regăsi dacă, în hotărârea respectivă, Curtea ar fi constatat o neîndeplinire a obligațiilor determinată în mod autonom de articolul 4 alineatul (3) din Legea VW.

37 În această privință, trebuie să i se acorde o importanță deosebită dispozitivului hotărârii menționate, care descrie neîndeplinirea obligațiilor constatată de Curte. La punctul 1 din dispozitiv, îndepărtându-se în acest sens de cererea introductivă a Comisiei, Curtea a declarat și a hotărât că, „[p]rin menținerea în vigoare a articolului 4 alineatul (1) și a articolului 2 alineatul (1) din Legea [VW] [coroborat] cu articolul 4 alineatul (3) din aceeași lege, Republica Federală Germania nu și-a îndeplinit obligațiile care îi revin în temeiul articolului 63 alineatul (1) CE”.

38 Utilizând conjuncția „și” și expresia „[coroborat] cu”, Curtea a făcut distincție între, pe de o parte, neîndeplinirea obligațiilor determinată de articolul 4 alineatul (1) din Legea VW și cea determinată, pe de altă parte, de aplicarea coroborată a articolului 2 alineatul (1) și a articolului 4 alineatul (3) din această lege.

39 Astfel, spre deosebire de neîndeplinirea obligațiilor determinată de articolul 4 alineatul (1) din Legea VW, Curtea nu a constatat o neîndeplinire a obligațiilor determinată de articolul 4 alineatul (3) din această lege, privit individual, ci a constatat o neîndeplinire a obligațiilor numai în ceea ce privește coroborarea acestei dispoziții cu cea a articolului (2) alineatul 1 din Legea VW.

40 Această concluzie este confirmată de motivarea Hotărârii Comisia/Germania, citată anterior, în lumina căreia trebuie interpretat dispozitivul său (a se vedea Hotărârea din 16 martie 1978, Bosch, 135/77, Rec., p. 855, punctul 4, și Hotărârea din 29 iunie 2010, Comisia/Luxemburg, C-526/08, Rep., p. I-6151, punctul 29).

41 În această privință, rezultă, în primul rând, din cuprinsul punctului 30 din această hotărâre că Curtea a decis să examineze împreună obiecțiile întemeiate pe incompatibilitatea articolului 2 alineatul (1) și a articolului 4 alineatul (3) din Legea VW în raport cu articolul 63 alineatul (1) TFUE, având în vedere nu numai argumentele părților, ci și „efectele cumulate pe care le generează [aceste] două dispoziții”.

42 În al doilea rând, la punctul 43 din aceeași hotărâre, Curtea a subliniat că trebuiau examinate efectele plafonării drepturilor de vot, prevăzută la articolul 2 alineatul (1) din Legea VW, „în corelație cu cerința prevăzută la articolul 4 alineatul (3) din [această lege]”.

43 În al treilea rând, după ce, la punctul 50 din hotărârea menționată, a constatat că articolul 4 alineatul (3) din Legea VW creează un instrument care permite actorilor publici să își rezerve, cu o investiție mai redusă decât cea care ar fi impusă de dreptul comun al societăților, o minoritate de blocaj care le permite să se opună unor decizii importante, la punctul 51 din această hotărâre, Curtea a arătat că, prin plafonarea drepturilor de vot la aceeași valoare de 20 %, articolul 2 alineatul (1) din Legea VW „completează un cadru juridic care dă acestor actori publici posibilitatea de a exercita, cu o astfel de investiție mai redusă, o influență substanțială”.

44 În al patrulea rând, la punctul 56 din aceeași hotărâre Curtea a constatat că „articolul 2 alineatul (1) din legea VW coroborat cu articolul 4 alineatul (3) din aceeași lege constituie o restricție privind circulația capitalurilor în sensul articolului [63 alineatul (1) TFUE]”. Această constatare se diferențiază de cea efectuată la punctul 68 din hotărârea menționată, potrivit căreia „articolul 4 alineatul 1 din Legea VW constituie o restricție privind circulația capitalurilor în sensul articolului [63 alineatul (1) TFUE]”.

45 Motivarea Hotărârii Comisia/Germania, citată anterior, confirmă astfel concluzia, exprimată la punctul 1 din dispozitivul acestei hotărâri, potrivit căreia neîndeplinirea obligațiilor constatată de Curte era determinată nu de articolul 4 alineatul (3) din această lege, vizat individual, ci doar de coroborarea acestei dispoziții cu cea a articolului 2 alineatul (1) din Legea VW.

46 Niciunul dintre elementele invocate de Comisie nu poate pune în discuție această concluzie.

47 În primul rând, interpretarea dată de Comisie punctelor 48 și 50 din Hotărârea Comisia/Germania, citată anterior, rezultă dintr-o lectură parțială a acestei hotărâri, care nu ține seama nici de legăturile intrinseci dintre diferitele pasaje ale hotărârii, nici de integralitatea și de coerența motivării. Astfel, arătând, la punctul 50 din această hotărâre, că articolul 4 alineatul (3) din Legea VW „creează […] un instrument care permite actorilor publici să își rezerve, cu o investiție mai redusă decât cea impusă de dreptul comun al societăților, o minoritate de blocaj care le permite să se opună unor decizii importante”, Curtea nu s-a pronunțat nicidecum asupra chestiunii dacă această dispoziție încalcă sau nu încalcă, în mod individual, articolul 63 alineatul (1) TFUE, spre deosebire de concluzia care pare a

fi sugerată de Comisie. De altfel, acest punct se înscrie în modul de raționament trasat de punctele precedente din această hotărâre, în care Curtea a precizat, la punctele 30 și 43, că articolul 2 alineatul (1) din Legea VW trebuia examinat „în corelație cu" articolul 4 alineatul (3) din legea respectivă, în special din cauza „efectelor cumulate" ale acestora. În ceea ce privește punctul 48 din hotărârea menționată, la care Comisia face deopotrivă trimitere, este suficient să se arate că acesta cuprinde doar o constatare pur factuală, potrivit căreia, „în momentul adoptării Legii VW, în 1960, statul federal și landul Saxonia Inferioară erau cei doi acționari principali ai societății Volkswagen, societate recent privatizată, la care fiecare deținea câte 20 % din capitalul social".

48 În al doilea rând, punctul 51 din Hotărârea Comisia/Germania, citată anterior, trebuie interpretat de asemenea în lumina celorlalte părți ale hotărârii. Astfel, arătând că plafonarea drepturilor de vot „completează" un cadru juridic care dă acestor actori publici posibilitatea de a exercita, cu o investiție redusă, o influență substanțială asupra deciziilor adoptate de Volkswagen, Curtea a subliniat complementaritatea articolului 2 alineatul (1) și a articolului 4 alineatul (3) din Legea VW, iar nu efectele autonome ale acestei din urmă dispoziții, spre deosebire de cele susținute de Comisie.

49 În al treilea rând, din simpla utilizare, la punctul 54 din hotărârea menționată, a termenului „restricții" la plural sau a conjuncției „și", această instituție nu poate să deducă că articolul 2 alineatul (1) și articolul 4 alineatul (3) din Legea VW constituie două restricții independente una de cealaltă privind libera circulație a capitalurilor. Astfel, la același punct, Curtea a arătat că aceste două dispoziții creează „un instrument" susceptibil să limiteze posibilitatea investitorilor direcți de a participa în cadrul societății în vederea creării sau a menținerii unor legături economice durabile și directe cu societatea care permit o participare efectivă la administrarea sau la controlul său. Mai mult, la punctul 56 din aceeași hotărâre, Curtea a concluzionat că „articolul 2 alineatul (1) din legea VW coroborat cu articolul 4 alineatul (3) din aceeași lege constituie o restricție privind circulația capitalurilor în sensul articolului 56 alineatul (1) CE".

50 În al patrulea rând, deși este adevărat că, la punctul 81 din Hotărârea Comisia/Germania, citată anterior, Curtea a admis motivele invocate de Comisie întemeiate pe o încălcare a articolului 63 alineatul (1) TFUE, această împrejurare nu poate fi asimilată, în lipsa unei mențiuni exprese contrare, unei constatări a Curții potrivit căreia, avut în vedere în mod individual, articolul 4 alineatul (3) din Legea VW constituie o restricție privind libera circulație a capitalurilor.

51 În al cincilea rând, nici obligarea de către Curte a Republicii Federale Germania să suporte în întregime cheltuielile de judecată nu poate confirma teza invocată de Comisie. Astfel cum rezultă din cuprinsul punctului 83 din hotărârea citată, această obligare era justificată de constatarea potrivit căreia statul membru respectiv a căzut în pretenții „cu privire la partea esențială a motivelor sale".

52 În consecință, prin faptul că a abrogat, pe de o parte, articolul 4 alineatul (1) din Legea VW și, pe de altă parte, articolul 2 alineatul (1) din această lege, încetând astfel coroborarea acestei din urmă dispoziții cu articolul 4 alineatul (3) din legea menționată, Republica Federală Germania a executat în termenul stabilit obligațiile care îi revin în temeiul articolului 260 alineatul (1) TFUE.

53 Prin urmare, se impune respingerea acestui motiv și, pe cale de consecință, a acțiunii în întregime.

Cu privire la cheltuielile de judecată

54 Potrivit articolului 138 alineatul (1) din Regulamentul de procedură al Curții, partea care cade în pretenții este obligată, la cerere, la plata cheltuielilor de judecată. Întrucât Republica Federală Germania a solicitat obligarea Comisiei la plata cheltuielilor de judecată, iar Comisia a căzut în pretenții, se impune obligarea acesteia la plata cheltuielilor de judecată.

Pentru aceste motive, Curtea (Marea Cameră) declară și hotărăște:

1) Respinge acțiunea.

2) Obligă Comisia Europeană la plata cheltuielilor de judecată.

Semnături